

Nije preterano ako se kaže da je Želimira Žilnika problem slobode opseo od najranijeg detinjstva, jer je poznato da je rođen u koncentracionom logoru. Sve što je radio kao filmadžija, kako naziva profesionalce u svojoj branši, opet ima veze sa tim suštinskim problemom, pa se može smatrati da je i Zlatnog medveda u Berlinu dobio zbog opsesnutosti istim problemom, što je pokazao u tada nagrađenim „Ranim radovima“. I najnoviji njegov film, čija je premijera bila ovih dana, opet se bavi istom temom. O filmu, Željimir Žilnik za čitaoce Nedeljnog Telegrafa kaže:

- Poručujem: Sad mogu mirno da umrem. Video sam da je raja ustala, prezrela strah, pljunula na mafijaške vlastodršce. Pedeset godina sam se pitao: koja smo mi to govna kad klečimo dok nas gaze i lažu na lepe oči. Igrali smo pipirevku oko ostarelog diktatora, čak i godinama pošto je umro, da bi se ekspresno podmetnuli novom. A on bogme živahno

krenuo da nam ga utera. U ovih mesec dana mu, gle čuda, Beograd vraća „do jaja“.

● Vaš novi film se zove „Do jaja“, a jedan političar ovih dana demonstrantima poručuje: „Mogu da nam popuše...“ Šta znači taj žargon?

- Parole koje se nose po Beogradu su zasoljene - „Slobo, jebes li ti ista osim nas?!“, „Indeksom protiv otmičara“, nose i lutku sa voždom u zatvorskom odelu. To je sve samo blagi odgovor na ono što nam

poručuju državni mediji i vlast. A oni nam kažu kratko i jasno: „Da idete, bre, svi u pičku materinu! Da vas nema! Dvesto-tristo hiljada na ulicama, to bre za nas nije ništa, jer takva šačica ljudi je pobijena kad smo razbucavali zemlju, a deset puta više smo sa kolegama Franjom i Alijom lansirali u svet kao beskućnike“. Eto „pristojnih“ poruka vlasti. Rečnik naroda koji šeta je dakle daleko umilniji. A kad je o mom filmu reč, to je prvi nastavak od nekoliko koji se rade o Tomićevim fašistima. U njemu smo išli do jaja. Mislim, dok su jaja bacana.

● Da li ste to tako predvideli u scenariju?

- Scenario su pravili šetači, tako i u filmu stoji. Mučkovi i jaja su precizan simbol za odvratnost koju je režim izazvao krađom glasova i svim jajarskim gestovima koje smo gledali od 17. novembra do danas. I pitali se samo jedno: zar oni zaista misle, u svojoj zadrigloj bahatosti, da je ispiranje mozga narodu uspelo sto posto i da mogu da ga jebu uz

ŽELIMIR ŽILNIK

je oborio sopstveni rekord i snimio, montirao i prikazao film „Do jaja“, o beogradskoj „kajgana revoluciji“, za nedelju dana. O trenutnoj situaciji u vrhovima srpske vlasti, kaže:

**GLODARI
JURCAJU**

**S BRODA, VODA
SE PENJE KA GRLU**

ŽILNIK: „DO JAJA“

doživotni mandat. Ideja je proizašla iz atmosfere karnevala, koju sam osetio među mladim ljudima na ulicama Beograda. Kod šetača, prvi put otkad se kod nas dešava „dogadanje naroda“, desilo se da demonstracije nisu prožete energijom mržnje i smrti, nego osećanjem superiornosti nad mrtvim truplom diktature. Ta energija već mesec dana pokreće demonstracije.

● **Da li sve to znači da ste se prema režimu sada odredili „do jaja“?**

- Davno je bilo kada sam shvatio i na sopstvenoj koži osetio da ovdašnji režimi valjkom peglaju sve što im se čini nepodobnim. Kao što vidite, ne mislim da su ove jajare, današnji vlastodršci, pali s Marsa. Jasno je kao dan da su oni talog prethodnog režima. Lakeji minulog despota. Frustrirani što su gospodarstvu čistili cipele, ako su i tu pripuštani. Sad neuspešno oponašaju uzor u čije bunkere, rezidencije i letovališta beže pred sopstvenim narodom. Pogledajmo najkrupniji poduhvat post-titovskih

vlastodržaca - razbucavanje zemlje. To je kermes iz srednjeg veka. Kao kad rikne car, a „nejaki Uroš“ podele narod u plemena, kako se kod nas, sa hvalisanjem, govorilo „homogeniziraju“ ga i pokrenu u grabež i pljačku. Perverzno je da su naočigled svojih zlopotrebljenih naroda, ali i glupe i dvolične međunarodne zajednice, naši nacionalni voždovi razbucali SFRJ kao svinja masnu kesu, ali su svoje ratne ciljeve ostvarili: svi su ostali na vlasti od Triglava do Devedelije, svi su se debelo obogatili. Svi se uvlače novom gazdi - Americi u guzicu, poručujući iz nje da su „garanti mira“.

● **Kako normalan čovek da se odredi prema takvom režimu?**

- Ovo pitanje, srećom, ne postavljamo više samo mi. Hodajući sa demonstrantima, razgovarao sam sa više stotina ljudi. Tu imaš stare Beograđane iz centra grada, penzionere, rečju svet koji je nostalgican prema nekadašnjem životu, zatim vrlo mnogo mladih ljudi, koji

marširaju prema sopstvenoj sudbini i budućnosti. Tu su i radnici, i ljudi iz prigradskih naselja. Dok smo snimali film, postavljali smo pitanje: „Zašto jaja?“ Odgovarali su: „Slušaj - nemam platu šest meseci“, „Na prinudnom odmoru sam dve godine, tri...“, „Da bih nahranio decu moram da kradem...“ Znači

tu su gladni ljudi, ali sada socijalno osvešćeni. Četvrta grupa

Kada vidim da pacovi, maknuti iz prve garniture vlasti, ali ostavljeni u špajzu pod uslovom da čute, počinju da šalju telegrame podrške studentima, možete slobodno da napišete: zadrimalo se u vrhu 8 stepeni Rihterove skale!

Ljudi su izbeglice, koji su verovali vlasti i promovisali je godinama. Bili su upotrebljavani i protiv opozicije, uz koju sada idu. Sad i oni vide da su prevareni. Vrzma mi se po glavi, kao i mnogima, sledeće: da li ova vlast ima saznanja da to uplašeno i osiromašeno stanovništvo, kojim vlada, da smo svi toliko blesavi da može da nam beskraino radi što god hoće? Ili je vlast slušena, pa sve ove nepodopštine, koje radi narodu, jesu samo izraz srljanja prema sopstvenom kraju.

● **U jednom od skorijih filmova, Srbima ste vratili Maršala Tita. Da li će neko možda jednog dana na sličan način vraćati Miloševića?**

- Tita smo spustili s neba, jer mi je na jaja išlo da ga njegovi učenici, istina ponavljači, demoniziraju. Ne samo da je to bilo neukusno, nego je rađeno kao prilog na sluđivanju sopstvenih naroda, takođe od Vardara pa do Triglava. Mi filmadžije se ponadamo ponekad da će film nešto „pokrenuti“. A film prođe uz srdačan, ili kiseo osmeh i - čao! Sa „Titom po drugi put među Srbima“ desilo se nešto veoma retko, a to je da mali filmić, zezanjem i ironijom, provetrio atmosferu u društvu. Filmić je pomerio tromb koji nam se zaglavio u mozgovima i počelo je jedno opuštenije prebiranje po prošlosti. Mada je poslednja decenija

Ljubiša je toliko zasrao po svom radu, po izvanrednim ljudima koje su njegovi projekti okupljali da bih se, da sam pobožan, pomolio za spas njegova duše

Titovog života proizvela mnogo toga mrtvačkog, što je eksplodiralo u balkanskom ratnom haosu, narod je zapamtio da je u njegovo vreme bilo i građenja, i socijalne sigurnosti, i veza sa svetom. Ostao je u sećanju identitet njegovog vremena, kao period u kome se nismo stideli, bar ne ovoliko. Glumac Mićko, snimatelj Miša i ja smo inače računali da ćemo popiti i malo batina kad Tita izvedemo na Terazije, zato sam i angažovao mog prijatelja Culeta, novosadskog kafedžiju i bivšeg boksera, sa pištoljem, da odigra Titovog šofera, ali i da pripazi na nas. Cule je imao, pored sjajne inteligencije, i mercedes za koji je tvrdio da je pripadao Dolancu, kao šefu Titove policije. Nažalost, Culeta više nema. Umro je ovog leta, a on bi bio sjajan sagovornik da ispriča šta se sve dešavalo na snimanju.

● **Šta ste Vi zaključili iz reakcija prolaznika, a šta iz reakcije publike?**

- Pred kamerom je ipak preovladalo osećanje da je, prema ovim današnjim, Tića majka Mara i film je snimljen u veselju. Stigao je, što javno, što tajno, u sve države razbucane Juge. Sretne me u Amsterdamu čovek na ulici, kaže „dužan sam vam ručak, izvolite sa mnom“. Gledam ga u neverici, jer čujem

da ne govori srpski, nego hrvatski. Mislim, ili će Hrvat da me otruje, ili me je nameračio kao izdajnika srpstva. Kažem mu: nisam gladan, gospon. Hvala na pozivu. A on navalio - bar na piće. Pitam ga da mi otvoreno kaže gde sam zadužio Hrvate, a on šapuće: „Imam videoteku, vaš film je zvanično zabranjen u Hrvatskoj, ali ispod teže odlično ide. Piratsko izdanje. Zaradio sam na njemu lepe pare i zato vas molim da nešto pojedete i popijete sa mnom!“ Da li će neko o Slobi moći da snimi film i da prođe bez batina - ne verujem. Njegovo ime je trajno vezano za bruku, za rastur, za kolone Krajišnika, za krstače. Ali, ponavljam: beogradski šetači Miloševićovo vreme guraju u zaborav i okreću novi list.

● **Da li se saradnja sa B-92 naslonila na činjenicu da ste vi neka vrsta disidenta-paupera?**

- Kakvi smo baksuzi, još će ispasti da se sva ova dževa digla da bi B-92 potpisao ugovor sa Milanovićem i dobio frekvenciju... Ali, podimo redom. Devedeset treće godine je B-92 bio margina crnog podruma, dok su talambasi režima grurali u prilog ratu, a grurali su i topovi, kada su Milošević i njegova gospoda supruga bili tada još daleko od „evropskih standarda“ u koje se sada kunu, i daleko od avnojevske granice, koje sada priznaju.

Pomagati u to vreme da se uspostavi video-radionica B-92 je značilo biti među prezrenima i odbačenima. Sa malom verom da nisu baš svi pošandrcali, za mene je ipak bilo odlučujuće što sam, dok sam imao intervju sa urednikom Veranom Matićem, video konačno jednog mladog čoveka koji se nije ukenjao i kapitulirao pred opštom histerijom. Sreo sam i sjajnu ekipu mladih novinara, njegovih saradnika. U razgovoru sa njima sam, međutim, shvatio: prekrpanje istorije, brisanje prošlosti, što radi i Slobin, i Franjin, i Alijin režim, pored toga što ima za cilj da promoviše njih, kao „izbavitelje“, obavlja još jednu krupnu stvar - preorava faktografiju prohujalih

(Nastavak na strani 41)

ŽELIMIR ŽILNIK: „DO JAJA“

(Nastavak sa strane 39)

enija. Sve što smo na primer mi nadžije doživljavali u ideološkim npanjama, dok smo se zalagali za zavisni film, biva ili izbrisano, ili ačno tumačeno. Odjedanput sam atio da će takozvani beogradski crni as biti preimenovan u oficijelni deo kadašnje kinematografije i tako mificiran i zapečaćen. Iskustva čitave eracije u pravljenju kritičkih filmova, e zaboravljena.

● **Ukratko, u saradnji sa radiom B-uradili ste niz filmova.**

Predložio sam da uradim par projekata Tito po drugi put među Srbima“ i ani film „Marble Ass“, kao jednu stu, dakle, mog pedagoškog prenošenja kustava i znanja. Radujem se što vidim se rad mojih ekipa „primio“. Naši movi su obišli svet, a mladi ljudi, koji stavljaju u B-92, uradili su odlične deo i dokumentarne filmove, pa su na slednjim beogradskim festivalima žnati i kao najbolja domaća odukcija. Uspostavljanje ovakvih oaza o je važno, jer na čitavom bivšem oku hara etatizacija kulture. Filmska odukcija je mnogo manja nego u jgora Brežnjevljeva vremena. Sada žava pomaže ono što faktori proglase a je u nacionalnom intefesu, a merila tih tereslija odlično znamo po dosadašnjim atastrofalnim rezultatima. Beogradski etači ne propuštaju da pred „Politikom“, Večernjim novostima“ i RTS izraze rezir ne više protiv laži, nego protiv adosti u koje te institucije pokušavaju da vuku normalne ljude, konstruisanom, epostojećom realnošću koju emituju.

● **Kažu da je na „crnim spiskovima“ RTS sve više ljudi. Da li je vaše ime tamo ubeleženo?**

- To sa crnim spiskovima je deo našeg ragikomičnog folklor. U tim rubrikama am se zadesio više puta, mada njih ikada zvanično nije bilo. Jednom sam oko te stvari, priznajem, progutao knedlu straha, ali još daleke 1973. godine. To je

ono što kažem da u ludostima ima i kontinuiteta i sistema. Dakle, te davne godine, posle zahuktale kampanje protiv crnog filma, zatvaranja svih producentskih vrata ispred nosa desetak reditelja, ali i zatvaranja u istinski aps Laze Stojanovića zbog „Plastičnog Isusa“ i Miroslava Mandića zbog pesme (zbog filma „Sutjeska“!). Tih dana pitam urednika kulture u „Politici“ Ziru Adamovića što nikako ne izlazi vest da je moj dokumentarac „Ustanak u Jasku“ dobio nagradu u inostranstvu. Ja sam tad bio još dečko i sve mi se činilo da će me smrt preskočiti, a Zira mi kaže: „E, Žilnik, ima instrukcija da o Saši, Žiki, Maku, pa i tebi, objavimo vest samo ako pandrknete!“ Tada sam u magnovenju video da na brdovitom Balkanu vlast ludo opija one koji je se dohvate i donom se ide na protivnike. Od tada je teklo vode Dunavom, ali jedna stvar stoji. Kako su današnji vlastodršci, dobrim delom našminkani i kostimirani bivši „oni“, s vremena na vreme poletno puštaju poneku našu staru stvar da se pokaže kako je i bivši režim bio liberalan. Tako da sam se ja po televizijama vrteo prilično. Drugo iskustvo je bilo baš zbog otpadanja iz filmske produkcije koju su pomagali državni fondovi. Tada sam na televiziji pronašao prostor za dokumentarno-igrane projekte u okviru televizijskih drama i tu sam uradio desetak naslova kojima ne bih imao ni da oduzmem ni da dodam ništa. Ti projekti - od „Bude Brakusa“, „Vere i Eržike“ do „Bruklin-Gusinja“ i „Vrućih plata“ - nisu urađeni ni ilegalno, ni tajno, što znači da je normalnih ljudi, posvećenih kreaciji, bilo uvek i na televiziji. Samo u histeričnim periodima njima se oduzme glas i pravo odlučivanja.

● **Da li posle vremena koje je**

isteklo imate još nešto da kažete o vašoj „službi“, kako kažu jedni, odnosno „zaposlenju“, kako kažu drugi, pa i vi, u Televiziji Novi Sad?

- Na Televiziji Novi Sad je bio, pre svega, rad crnački, na iskustvima onog što sam do tada o filmu i televiziji znao. Dragoceno mi je bilo da sam se uverio da, ako si spreman na sukobe i rizik i ako se ne vataš fotelje, i u najgorim vremenima možeš da radiš stvari uz vetar. Tada je opšti okvir Televizije Novi Sad bio, istina,

Pročitao sam kako se Vučelić busa u prsa kako nema veze sa Miloševićem, niti bi voleo da je uspostavi. Bata Milorad koji se kleo u Slobu i služio mu sve dok ga gazda nije iscedio i šutnuo

mного povoljniji nego sada, jer taj studio nije bio progutan u sistemu TV Srbije. Direktor je bio Ljubojev, koji je podržao moj kulturno-umetnički program u rmbanju na sjajnim emisijama, od Tišmine serije protiv agresije i ludosti do projekata Makavejeva, Gorana Markovića, Aleksandra Davića, Pedu Vraneševića. Ostali su izvanredni umetnički, filmski, muzički i rok programi, koje i danas televizija vrti kao antologijske emisije. Televizija je mehanizam u kome ima 70 odsto parazita, a ostatak je kreativan svet. Većini odgovara kada težište nije na kvalitetu, nego kada „smernice“ dolaze odorgo, bez obzira da li je to „specijalka“ o 25. maju, o samoupravljanju i kongresima, ili o Svetom Savi, Knezu Lazaru i „mirotvornoj politici“

predsednika Miloševića, ili destruktivnim „fašističkim grupicama“ koje su okupirale Beograd-ovih dana.

● **Šta vas je konačno navelo da napustite TV Novi Sad?**

- Ja sam sa televizije otišao, ponovo u status „slobodnjaka“, što u ovoj zemlji znači klošara, kada je Milorad Vučelić, kao eksponent režima, razbucao kriterijum kvaliteta, kao i samostalnost TV Novi Sad, a uveo kriterijum političke podobnosti, na osnovu koga je otpuštao ljude.

● **Televizija je u poslednje vreme iznedrila disidente novog tipa, kao što su pomenuti Vučelić, Ljubojev, Keković... Šta mislite o tome?**

- Ha, ha, ha! Pročitao sam kako se Vučelić busa u prsa kako nema veze sa Miloševićem, niti bi voleo da je uspostavi. Bata Milorad koji se kleo u Slobu i služio mu sve dok ga gazda nije iscedio i šutnuo! Kada vidim da pacovi, maknuti iz prve garniture vlasti, ali ostavljeni u špajzu pod uslovom da čute, kada vidim da takvi počinju da pretrčavaju, šalju telegrame podrške studentima, peru ruke od Vožda i citiraju

svoje zasluge iz vremena pre nego što su počeli da rade za njega, možete slobodno da napišete: zadrmlalo se u vrhu 8 stepeni Rihterove skale! Glodari jurcaju s broda, voda se penje ka grlu. Vi možete Vučketu i Keku proglasiti i za disidente, kao što možete ispod moje slike da napišete da sam papski nuncije, ali baš se o toj konfuziji u kojoj jebe lud zbunjenog, kod nas i radi. Ovde se igra

bal pod maskama, niko nizašta ne odgovara, svi su čisti i naivni ko francuske sobarice, jedino odoše narod i država u tri pizde materine. Izgibe toliki svet, a naša takozvana elita je i riba i devojka. Malo se pljačkalo dok je bilo espapa, a sad se svi spremamo za period post-slobizma. Lepo reče akademik, pesnički princ -

„Čeraćemo se još“, jer se on od „čaranja“ ogrebo - alal mu vera! Vi ste neki list što zavlači nos svugde - volite da se predstavite kao žuta štampa, pa budite to! Radite ono što parlament neće, snimajte mene i moje kolege i sve te disidente i novo-disidente, snimajte nas tajno, pratite i „pretresajte“, ustanovite i našu imovinu i naš prljav veš, ali zavirite i kod čistunaca koji eto javno, po novinama, talambasaju da sa Slobom više nemaju ništa. Konfuzija koja se pretvara u bolest, a koja se širi sa vrha, jasno se vidi baš na televiziji, gde je uspeo, posle Vučketu i Keke, i svih njihovih jurišnika, da se nadu još gori promotori mraka i obmana.

● **Danas je glavni čovek RTS Dragoljub Milanović?**

- Milanović je tu najmanji problem, jer on, čovek, ni ne zna drugačije. Služice dok mu naredbodavci traju, pa će u zaborav, odakle je i došao. Ali što se mi pravimo blesavi, pa se ne pogledamo u oči sa našim krupnim kolegom, koga je teško ne primetiti - Jovanom Ristićem Ricom, na primer. Rica je paradigma JUL-ovske obmane i lažnog predstavljanja. Rica, najljući tezgaroš televizijskog zanata na Balkanu, odjednom je izronio kao „disident“ Vučelićevog perioda i pri tom jako levo orjentisan. A, razume se, u Vučelićevo vreme odućao je i promociju rata i otpuštanja kolega, a „principijelno“ se podžapao kad je Vučke dao tehniku za turbo-pevačice, a levičar Rica preferira vranjanski folklor. I debeli dečko je zaseo na kormilo televizijskog broda, a za sobom dovukao kompletnu tezgarošku postavu, još dok su „jako levo orjentisani“ pravili one blesave Kim Il Sungovske predstave za 25. maj. Naša široka slovenska duša će reći: pa šta očeš, deca su volela Tita! Ali, ona ljubav je sprovedena obavezno, pod terorom, koji je nažalost u korenu sadašnjeg terora laži, što zrači sa Ricinog ekrana. A naš debeli levičar (zanimljivo je da je i onaj mali studentski naslednik - štrajkbreher takode sa viškom kila) sa svojom ekipom „entuzijasta“ i „profesionalaca“ televizije je i onda ljubav prodavao za pare, kako se to srpski kaže - kurvao se.

● **Ljubiša Ristić je do juče pozivao u borbu protiv „četnika“, a danas odobrava studentske demonstracije?**

- Ljubiša je toliko zasrao po svom radu, po izvanrednim ljudima koje su njegovi projekti okupljali da bih se, da sam pobožan, pomolio za spas njegova duše.

NT